

2014-09-01

Till Näringsdepartementet

n.registrator@regeringskansliet.se

maria.solberg@regeringskansliet.se

Yttrande: SOU 2014:21 - Bredband för Sverige in i framtiden,
ref N2014/1927/ITP

SmåKoms synpunkter i sammanfattning

- Målsättningen för tillgång till 100 Mbit/s måste höjas till 100 %.
- Ett offentligt helhetsgrepp inklusive stöd och finansiering krävs för kvarvarande utbyggnad av/utnyttjande av fiberinfrastruktur. Se SmåKoms förslag (sid 7).
- En god, beprövad modell för genomförande bör spridas och erbjudas.
- SmåKom välkomnar alla lagändringar som bedöms befrämja utbyggnaden, exempelvis om lokaliseringprincipen.
- Det ska vara obligatoriskt med anläggning av fiberkabel vid bostadsproduktion.
- En myndighet, PTS, och ett departement bör ha ansvar för hela bredbandsfrågan.

Kap 2. Det offentliga roll i bredbandsutbyggnaden

SmåKom anser att det offentliga måste ta ett helhetsgrepp om den resterande utbyggnaden av fiberkabel inklusive dess finansiering. Se förslag nedan.

Målet i regeringens strategi att 90 % av alla hushåll och företag år 2020 ska ha tillgång till 100Mbit/s, måste ändras till 100 %. Det går att åstadkomma; i Sverige har vi löst el- och telefonitillgången till alla. När det allmänna fibertillgång kartlagts och tas i anspråk, har vi nått en bra bit på väg.

Kap 3. Uppföljning, kartläggning och framtid

SmåKom vill påpeka att det möjligen är korrekt att säga att målet för 2015 redan nåtts beträffande tillgång till höghastighetsbredband; 40 % av alla hushåll och företag ska nås. Men eftersom bara cirka 10 % på landsbygden ännu har bredband med hög överföringshastighet, borde kanske informationen kompletteras med att den förstnämnda siffran gäller tätorter. Det är också oroande att regeringen sätter sin tilltro till att trådlösa tekniker och mobilt bredband kommer att spela en central roll i de mer glesbefolkade delarna av landet. Dessa tekniker kan

säkert utvecklas, men om hela landet ska erbjudas snabbt bredband inom en snar framtid, når inte dessa tekniker upp till 100 Mbit/s. Detta konstaterar också utredaren (p 3.1.1).

3.1.2 Utvecklingen 2013

Den digitala klyftan mellan stad och land ökar, vilket är naturligt med utgångspunkten att marknads aktörer ska lösa bredbandsfrågan. Det är självklart mest lönsamt att erbjuda snabbt bredband i flerfamiljshus i tätort.

2010-2013 har 1,2 miljoner personer och arbetsställen (13 procent av alla) fått tillgång till fiber i tätort och småort, medan 55 000 personer och arbetsställen (4 procent av alla) fått fiber på landsbygden.

Utredaren konstaterar (sid 46) att landsbygden fått fiberutbyggnad tack vare stöd i ”områden där marknadsmässiga investeringar inte skulle ha gjorts”.

SmåKom anser att ännu mera stöd behövs på landsbygden och i små kommuner, som har den allra lägsta andelen av fiber.

3.2.3 Lokala och regionala initiativ

Utredaren konstaterar att utbyggnad med hjälp av stödfinansiering skett på många olika sätt vad gäller planering, marknadsföring, engagemang, upptagningsområde, upphandling, engagemang och inblandning av kommuner/län/regioner, efterfrågan och anslutningsgrad.

SmåKom föreslår att en god, beprövad modell för genomförande sprids och erbjuds genom de regionala organen/bredbandskoordinatorerna.

3.3.1 Kommer bredbandsmålen att nås?

Utredaren bedömer att kostnaden för en heltäckande fibrering av Sverige kan uppskattas till 13-15 mrd för landsbygden och ca 54 mrd i kommersiella områden (tätorter). SmåKom konstaterar att vi har dålig nationell kännedom om tillgången till offentlig fiber i Sverige. Sannolikt finns fiber som kan utnyttjas i större grad än vad utredaren nu känner till.

”Alla som bor, verkar och vistas i Sverige bör ha tillgång till tillräcklig täckning och kapacitet i internetjänster där man är”, skriver utredaren på sid 60. **I detta instämmer SmåKom livligt**, och menar att ”tillräcklig täckning” måste innebära samma snabbhet i hela landet.

3.4 Förutsättningar som särskilt påverkat utbyggnaden i glest bebyggda områden

Slutkundsefterfrågan och betalningsviljan är minst lika stor i landsbygd och glesbygd som i övriga delar av landet”, konstateras. (s 62) SmåKom konstaterar att det är högst naturligt, eftersom det är mycket viktigare på landsbygden än i storstäder att ha tillgång till snabbt bredband för att få livet att fungera. Ofta finns varken kommersiell eller offentlig service inom räckhåll fysiskt, såsom i tätorter.

SmåKom uppskattar och instämmer i insikten att ”stöd till glest befolkade områden varit viktigt och ...kommer att fortsatt vara viktigt för att alla hushåll ..ska nås av ... 100 Mbit/s”. Även med stöd krävs att slutanvändaren gör en betydande egen ekonomisk investering för att få fiber. Utvecklingen bygger också på struktur, samverkan och drivkraft som kommunen och befolkningen står för.

Kap 4 Från nationell till regional och lokal nivå

SmåKom instämmer i att kommunala bredbandsstrategier är viktiga för kommunerna, liksom regionala digitala agendor. Frågan prioriteras av SKL. Att t ex ha en bredbandsstrategi som ett tillägg till ÖP låter bra.

S 75 p 4.4 ”..det långsiktiga behovet av infrastruktur ska ingå som en naturlig del i kommunerna utvecklings- och planeringsarbete och i det regionala tillväxtarbetet”. Det är en bra strategi, men det är också fråga om en infrastrukturinvestering som ska finansieras. Här behövs nationella och EU-medel.

Småkom anser det är mycket eftersträvansvärt att det blir färre instanser som ska samordnas för en minskad byråkrati. Idag behöver samordning ske ”med regionala planer inom ramen för det nationella strukturfondsprogrammet, kommunernas översiktsplanering, landsbygdsprogrammet, program för de areella näringarna, lokala utvecklingsavtal samt länsplaner för regional transportinfrastruktur”.

Marknaden ska bygga ut, menar regeringen, och man ska ”inte lagstifta om att ge någon offentlig aktör ett ansvar för utbyggnaden”.... ”Kommunerna är nyckelaktörer”. Småkom återkommer nedan till en strategi för utbyggnad, eftersom marknaden inte bygger ut i våra kommuner. **Ett nationellt ansvar krävs för en nationell infrastrukturfråga.**

Kap 5 Kommunen som planläggare och markägare

Kapitlet utvecklar identifierade brister i kommunernas handläggning av plan- och markfrågor i samband med anläggning av bredbandsinfrastruktur. Utredaren konstaterar även att ”aktörer saknar kunskap om varandras intressen och processer”.

Avgifterna anses för höga. Lantmäteriet anmäler problem med grävillstånd.

Ofullständiga underlag försenar processen.

Det är sannolikt att ”Bredbandsforums riktlinjer och Bredbandsguiden måste förankras hos kommunerna.”

Det behövs en tydlig motpart till SKL, en branschorganisation, menar utredaren. SmåKom konstaterar att IT-och telekomföretagen är en branschorganisation som skulle kunna agera motpart.

Kap 6 Att främja samordning och samförläggning

SmåKom instämmer i vikten av att bara gräva en gång och lägga ner allt som ska läggas ner då.

Den så kallade ICH- modellen bygger på att en affärslösning grundas där ICH (Infrastructure Clearing House) investerar där det saknas tillgång till passiv infrastruktur. Den operatör som utnyttjar detta ska betala sin del.

I utredningen förordas ej ICH utan sägs:

”Att störa marknaden med statliga initiativ bör ske med stor försiktighet och välgrundade bedömningar av vilka områden som kan omfattas av ekonomisk stimulans”. SmåKom instämmer i att noggrannhet ska gälla, men varnar för ett stadsperspektiv. I större delen av den svenska geografin är marknaden frånvarande.

Konsulten som utrett frågan tycker att störningsriskerna för marknaden är för stora för att rekommendera ett offentligt ägt ICH, trots att de flesta remissinstanser förordar ett offentligt ägt ICH. Det ger ”stabilitet, långsiktighet och förtroende och visar på en hög politisk ambition och vilja kring bredband” menar remissinstanserna bland annat.

SmåKom anser att detta kan vara en lösning för glesbygd, men funktionen som ICH kan en befintlig myndighet, företrädesvis PTS, ha.

Risikkapitalbolaget EQT köper upp stadsnät. Det är inte aktuellt för SmåKoms kommuner, men vi vill påpeka att konsekvenserna av uppköp blir att villkoren för tillgången till infrastrukturen bestäms av ägaren, vilket kan förhindra reell fri konkurrens på operatörsnivå.

Utredaren anger att kommunen ska använda Ledningskollen och hålla gräv möten för främjande av samordning och samförläggning. SmåKom anser detta var goda råd.

Kap 7 Kommuners agerande på utbudssidan

SKL, PTS och Konkurrensverket har år 2010 antagit principer om kommuners insatser på bredbandsområdet.: Kommunen kan främja bredbandsutvecklingen där marknad saknas, utan vinstsyfte. I första hand ska kanalisering och svart fiber erbjudas alla på lika och skäliga villkor. Kommunen kan ha bredbandsaktiebolag.

SmåKom har inget att invända mot dessa principer, men målet blir diffust och ansvaret otydligt, eftersom det är frivilligt för kommunerna att tillhandahålla bredbandsinfrastruktur. Staten tar inte heller något ansvar. Då marknaden saknas på många håll, undrar vi hur det ska gå till? Utredarens slutsats: ”utbyggnaden behöver stimuleras om regeringens bredbandsmål ska nås”. SmåKom instämmer.

SmåKom vill påpeka att utredarens slutsats att stadsnätskartan kommer att ritas om genom marknadens agerande gäller i tätorter, inte på landsbygd.

Utredaren föreslår: ”...skyndsamt utreda hur undantag från lokaliseringsprincipen för kommuner kan göras, samt tydliggöra stadsnäts roll på marknaden.” Utredaren tror att om man gör ett undantag för bredbandsinfrastruktur liknande den för ellagen, skulle man få till stånd ”en sammanhållen och effektiv utbyggnad av bredbandsinfrastrukturen”. Men det bör utredas, exempelvis hur detta gynnar glesbygd.

Stadsnätssidan menar att lokaliseringsprincipen hindrar en effektiv verksamhet att anlägga infrastruktur.

SmåKom välkomnar alla lagändringar som bedöms befrämja utbyggnaden.

Utredaren anser: ”Det är viktigt att aktörerna på marknaden ges goda möjligheter att investera i infrastruktur för bredband med hög överföringshastighet”.

SmåKom anser i stället att det är viktigt att alla aktörer på marknaden erbjuds god tillgång till infrastruktur för bredband med hög överföringshastighet. En infrastruktur som det allmänna tillhandahåller på lika villkor för alla aktörer. Vilket inte hindrar att privata företag bygger infrastrukturen åt det allmänna.

Kap 8 Efterfrågan och möjligheter att samordna den

SmåKom anser att efterfrågan finns, men inte tillräckliga resurser för att bygga ett heltäckande fiberkabelnät.

SmåKom ser det som angeläget att staten följer SKL:s och IT-företagens Vinnova-finansierade förstudie om varför det går trögt att öka användningen av teknik och elektroniska kommunikationer.

8.1.2 kommunal efterfrågan av bredband till bostäder

Boverket: ”Det är ovanligt att kommunerna i sina riktlinjer för bostadsbeståndets utveckling tar med mål för anläggning av bredband med hög överföringshastighet.”

SmåKom anser att en sådan anläggning självklart borde vara obligatorisk, precis som att det planeras för exempelvis el. Vi instämmer helt i utredarens argumentation och stöder förslaget om att det bör ingå i bolagsordning och/eller ägardirektiv för bostadsbolag att bredband ska finnas med i som ett obligatorium för standarden i bostäder.

8.2 Företagens användning av IT

Småföretag mycket sämre än stora i IT-användning: webbplats, elektronisk fakturering m m. Problematiken kan begränsas till små och möjligen medelstora företag.

SmåKom menar att orsaken är att småföretag har nog med sin kärnverksamhet och behöver erbjudas kundvänliga tjänster för att anamma den digitala tekniken. Att regeringen särskilt uppmärksammar företag som verkar på landsbygden vad gäller detta är mycket bra. Som framgår av utredningen är bristen på snabbt bredband och snabb internetuppkoppling det främsta hindret för företagens utveckling.

8.3 Hushållens efterfrågan

Direktiven anger: ”Samordna efterfrågan av bredband i lands- och glesbygder för att underlätta marknadsmässig utbyggnad”. SmåKom bedömer att det är svårt att finna marknadslösningar i denna geografi, och att det är nödvändigt med samhällslösningar.

Utredaren skriver vidare att ”det behövs...initiativ från den offentliga sidan, både på lokal och regional nivå”. SmåKom anser att det även krävs offentliga initiativ på **nationell** nivå.

SmåKom instämmer i utredarens analys på sid 164:

- Kostnaden för infrastruktur är högre per användare i glesbygd än i tätort. Hushållen betalar mer.
- Det är i glesbygd, landsbygd och villaområden som de största behoven av etablering finns för att nå målen.
- Det finns ingen skillnad på efterfrågan av bredbandstjänster på landsbygden jämfört med tätort. Ändå har bara ca 10 % på landet tillgång till fiber mot drygt 50 % i tätort.

Det är rimligt att kommunerna arbetar systematiskt med frågan om snabbt bredband.

SmåKom tror inte att det är svårt att övertyga alla om nyttan med snabbt bredband. En stor insikt finns redan; SmåKom känner igen alla argument som här (på sid 166) framförs. Därför är

det tveksamt med en funktion för att ”aggregera” efterfrågan. Bredband bör i stället erbjudas, om någon väljer att inte vara med är det upp till den enskilda/e.

SmåKom instämmer i att ”samarbetet mellan kommun och byalag är en framgångsfaktor”.

Kap 9 Att stimulera kommunernas engagemang

Utredaren konstaterar (igen) stora geografiska variationer i tillgången på snabbt bredband.

Förslag från utredningen:

En ny organisation med en nationell, en regional och en lokal nivå.

3 års mandat – förlängning till 2020.

Bredbandskoordinator på länsnivå och bredbandssamordnare på kommunal nivå.

SmåKom noterar att finansiering föreslås från staten för ny organisation och för bredbandskoordinatorer på länsnivå. För den kommunala satsningen saknar vi finansieringsförslag från staten.

9.2.1 Nationell samverkan mellan myndigheter

PTS, Konkurrensverket, Jordbruksverket, Boverket, Lantmäteriet och Tillväxtverket ges ett uppdrag att samverka för att främja bredbandsutbyggnad. Detta skrivs in i myndigheternas regleringsbrev för 2015.

SmåKom anser att det även med samverkan kommer att vara för många myndigheter som har olika ansvar för bredbandsfrågan. SmåKom förespråkar att en myndighet i stället får ett helhetsansvar, exempelvis PTS, och att endast ett departement ansvarar för denna fråga.

SmåKom delar utredarens bedömning att SKL behövs som ett komplement till den statliga sfären. SmåKom anser också att vår organisation behövs som företrädare för små kommuner med liten andel snabbt bredband. Det är utmärkt att medel avsätts till SKL för att främja digitalisering.

SmåKom ser positivt på förslaget att Bredbandsforum får två nya tjänster, vilket utgör förstärkningen på nationell nivå.

Arbetsuppgifterna bör kompletteras med punkten att

- Redovisa de mätbara resultaten av arbetet.

S 178, utredningens förslag:

PTS ges ansvar för kompetensstöd till den regionala nivån gällande bredbandsstöd. Detta ska inte ingå i Bredbandsforums utökade ansvar. **Alltså stöd till länens bredbandskoordinatorer, som föreslås inrättas.**

SmåKom tror att utvecklingen kan stöttas med regionala bredbandskoordinatorer.

9.2.5 **Kommunal bredbandssamordnare:** SmåKom delar uppfattningen att det är viktigt med en dedikerad kraft för bredbandsfrågor i varje kommun.

9.2.6 Kostnader och finansiering

Till regionala bredbandskoordinatorer fördelas anslag från 2:3 grundläggande betaltjänster.

Resonemang att IT minskar behovet, MEN ”det finns orter och landsbygder där behovet inte tillgodoses av marknaden”. **En god insikt, tycker SmåKom,** och behovet kommer att kvarstå så länge inte fungerande bredband finns i alla hushåll och företag. SmåKom vill här peka på

behovet av fungerande mobiltelefoni, för att möjliggöra betalning med kort via applikation i telefonen, viktigt för näringsidkare och föreningar på landsbygden. Anslaget till grundläggande betaltjänster får därför inte dräneras.

Kap 10 Konsekvenser

Utredaren nämner inte kommunernas ökade kostnader för bredbandssamordnare. Som ovan nämnts krävs statlig finansiering.

Övriga synpunkter och förslag

Ett lösningsförslag från SmåKom

1. Fri infrastruktur – fiberkabel - tillhandahålls av det allmänna – staten och kommunerna genom PTS. Jämför vägar som tillhandahålls av Trafikverket. Medel avsätts i budgeten med 10 mrd kr per år under sex år, 2015-2020. Enligt utredningen är kostnaden för fibrering ca 60 mrd kr.
2. Alla aktörer (=tjänsteleverantörer) har tillgång till infrastrukturen på lika villkor.
3. Förhandling med ägarna av befintlig fiberkabel bör ske för att säkerställa allmän tillgång.
4. Om aktörer (=tjänsteleverantörer) saknas, d v s ingen marknad finns i området, uppdras åt kommunerna – med statlig finansiering - att erbjuda alla medborgare tjänsten snabbt bredbandsinfrastruktur.

SmåKom välkomnar den förestående utredningen om kartläggning av befintlig fiberkabel i Sverige. Vi saknar kunskap om hur mycket bredbandsinfrastruktur vi har redan tillgång till.

Det är positivt med det färskva uppdraget till PTS att utreda hur offentliga master kan påskynda utbyggnaden av snabbt bredband och pålitlig mobiltelefoni.

Med utgångspunkt från PTS slutsats i bilaga 4 om att endast 4-6% av de hushåll som inte bedöms ha tillgång till 100 Mbit/s år 2020 kan få detta via mobilnäten, anser SmåKom att det inte är en tillfredsställande lösning. Inte heller bedömningen att fler hushåll kan få 30 Mbit/s genom mobilnäten är tillfyllest. Denna acceptans av en sämre kvalitet på bredbandets överföringshastighet på landsbygden, ger en oacceptabel digital klyfta mellan stad och land.

I detta yttrande har hela styrelsen för SmåKom deltagit: ordförande Peter Lindroth från Karlsborgs kommun, vice ordförande Kerstin Sjöström från Nordmalings kommun, Eva Johansson från Svenljunga kommun, Sven-Åke Draxten från Bräcke kommun, Jan Bohlin från Hagfors kommun, Anders Ljung från Kinda kommun och Ann-Sofie Alm från Munkedals kommun.

Peter Lindroth
SmåKoms ordförande

Hilkka Eskelinen
SmåKoms sekreterare